

Module 3: Kwaliteitsvol inclusief onderwijs

Een kwaliteitsvol inclusief onderwijstraject schenkt aandacht aan alle facetten van de persoonlijke ontwikkeling van de leerling: welbevinden, cognitieve ontwikkeling, sociale ontwikkeling én participatie aan de maatschappij.

Het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (VRPH) legt in artikel 24 de doelen vast van een inclusief onderwijssysteem:

1. De volledige ontwikkeling van het menselijk potentieel en het gevoel van waardigheid en eigenwaarde en de versterking van de eerbiediging van mensenrechten, fundamentele vrijheden en de menselijke diversiteit;
2. De optimale ontwikkeling van de persoonlijkheid, talenten en creativiteit van personen met een handicap, alsmede hun mentale en fysieke mogelijkheden, naar staat van vermogen;
3. Personen met een handicap in staat stellen om effectief te participeren in een vrije maatschappij.

Een gedeelde definitie van inclusief onderwijs is het startpunt voor een goede monitoringtool. Uit het kader dat het VRPH naar voor schuift, leiden we volgende hoofddoelstellingen af:

- de **toegang** van leerlingen met een handicap tot het gewoon onderwijs,
- hun **effectieve deelname** (naast leeftijdsgenoten zonder handicap van dezelfde leeftijd)
- **prestaties** (ontvangen van kwaliteitsvol onderwijs dat afgestemd is op hun behoeften en motivaties en dat hun ontwikkeling ten volle bevordert).

Deze doelstellingen kan je dan verder concretiseren naar persoonlijke gewenste resultaten zoals persoonlijke ontwikkeling, zelfbeschikking, sociale inclusie en welbevinden.

In een tweede fase operationaliseert men inclusief onderwijs als een continu proces dat op verschillende niveaus plaatsvindt:

- Inclusief onderwijs is een continu proces waarbij **input** als financiële middelen, beleid, opleiding van personeel, curriculum, infrastructuur, ondersteuning ... door elke school op een bepaalde manier wordt ingezet, en waarbij aan de hand van **throughput** zoals onderwijspraktijken, pragmatisch handelen op schoolniveau, gebruik van financiering, ... tot een bepaalde **output** gekomen wordt: de tevredenheid van de verschillende belanghebbenden, de academische prestaties, de kostenefficiëntie, werkgelegenheid of het aanvatten van hogere studies.
- Dit proces kan je op verschillende niveaus uittekenen en analyseren: op het niveau van het Vlaams onderwijsbeleid (**macroniveau**), binnen elke school of scholengroep (**mesoniveau**) of zelfs binnen elke afzonderlijke klas (**microniveau**). Zo bekom je onderstaande matrix waarmee je de resultaten van inclusief onderwijs kan monitoren.

Binnen deze matrix kan je waarneembare en meetbare resultaatindicatoren ontwikkelen, met aandacht voor alle doelstellingen van inclusief onderwijs: welbevinden, cognitieve ontwikkeling, sociale ontwikkeling én participatie aan de maatschappij. Indicatoren moeten vertrekken van een betrouwbaar wetenschappelijk model. Dat is belangrijk om evidence-based beleidsmaatregelen, schoolmanagement en praktijken te ontwikkelen.

Het Quality of Life-model (QoL) van Dr. Schalock en Dr. Verdugo¹ is een voorbeeld van zo'n model. Het kan gebruikt worden om een wetenschappelijk onderbouwd instrument te ontwikkelen dat de kwaliteit van inclusieve trajecten meet. Het QoL-model verwijst naar concepten en definieert waarneembare en meetbare indicatoren voor de verschillende domeinen: persoonlijke ontwikkeling, zelfbeschikking, interpersoonlijke relaties, sociale inclusie, rechten, emotioneel welbevinden, lichamelijk welbevinden en materieel welbevinden.

De **Quality of Life Index-inclusief onderwijs (QoLI-inclusief onderwijs)** werd ontwikkeld om de persoonlijk gewenste resultaten te beoordelen die de output van inclusief onderwijs (aanwezigheid, participatie en prestaties) operationaliseren op micro- (leerlingen) en meso- (school) en macroniveau (gemeenschap). Op die manier kan ook nagegaan worden welke inputs en throughputs al dan niet bijdragen tot het bereiken van de doelstellingen.

In Vlaanderen zou dit kunnen gekaderd worden binnen het **Referentiekader voor Onderwijskwaliteit (ROK)** dat de verwachtingen voor kwaliteitsvol onderwijs uitzet.

¹ Schalock, R. L., & Verdugo, M. A. (2002). Handbook on quality of life for human service practitioners. Washington, D.C.: American Association on Mental Retardation.